

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ПРОПЕДЕВТИКА МЕДИЦИНИ
РОЗДІЛ: «ПРОПЕДЕВТИКА ПЕДІАТРІЇ»**

Спеціальність: **222 «Медицина»**
Освітньо-професійна програма: **Медицина**
Код компонента в освітній програмі: **ОК27**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **очна (денна)**
Рік навчання: **3**
Семестр(и): **V (осінній), VI (весняний)**
Тип освітнього компонента: **обов'язковий**
Навчальний рік: **2026-2027**

Обсяг: **4,0 кредити ECTS (120 год.)**
Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття**
Підсумковий контроль: **диф. залік**
Пререквізити: **Анатомія людини, Фізіологія, Мікробіологія, вірусологія та імунологія, Догляд за хворими (практика), Клінічна анатомія і оперативна хірургія, Медичні симуляції (практика)**

Кафедра/підрозділ: **кафедра пропедевтики педіатрії,**
1. пр. Героїв Харкова, 195, НКЗ МКБЛ №17 ХМУ;
2. вул. Клочківська, 337-а, КНП ХОР "ОДКЛ"

Керівник освітнього компонента: **проф. Фролова Тетяна Володимирівна,**
email: tv.frolova@knmu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):
<https://distance.knmu.edu.ua/enrol/index.php?id=1270>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Пропедевтика педіатрії передбачає вивчення педіатрії, як науки про здорову і хвору дитину; закономірностей зростання та розвитку дітей, анатомо-фізіологічних особливостей, методики обстеження, семіотики та синдромів основних уражень органів та систем організму дитини.

МЕТА КУРСУ: формування у студента основ клінічного мислення і набуття професійних компетентностей обстеження хворої дитини та оцінки основних проявів захворювань внутрішніх органів із дотриманням принципів медичної етики та деонтології, необхідних у професійній діяльності.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
- Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.
- Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання.
- Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.

- Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних, інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
- Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
- Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців; управляти конфліктами на міжособистісному та організаційному (професійному) рівні, налагоджувати ефективну комунікацію в фаховому та нефаховому середовищі.
- Діяти у професійній сфері з урахуванням власної свободи й безпеки у співпраці й порозумінні з членами соціума – як фахівцями, так і нефахівцями; вміти приймати рішення самостійно, нести відповідальність за свої дії; ефективно працювати в команді, керуючись принципами лідерства та взаємоповаги.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій (20 год.):

1. Педіатрія як наука про здорову і хвору дитину, її місце в системі загальної медицини. Основні історичні етапи розвитку педіатрії в Україні. Методика обстеження здорової та хворої дитини. Критерії оцінки загального стану дитини. Періоди дитячого віку, їх характеристика і особливості. Новонароджена дитина: особливості обстеження та нагляду. Фізіологічні і перехідні стани в періоді новонародженості
2. Фізичний розвиток дітей різних вікових груп. Принципи і методи оцінки фізичного розвитку дітей. Поняття про акселерацію розвитку дітей, основні гіпотези і механізми акселерації. Семіотика порушень фізичного розвитку дітей.
3. Нервово-психічний розвиток дітей різних вікових груп. Принципи і методи оцінки нервово-психічного розвитку дітей. Семіотика порушень нервово-психічного розвитку дітей. Особливості розвитку та методики обстеження нервової системи у дітей. Семіотика основних уражень нервової системи у дітей
4. Грудне вигодовування немовлят. Сучасні аспекти в грудного вигодовування немовлят. Грудне молоко: склад та біологічні властивості. Функції лактації та її порушення. Труднощі при годування груддю. Підгодовування (прикорм) і корекція харчування. Штучне вигодовування немовлят. Класифікація та характеристика молочних сумішей. Техніка і правила штучного вигодовування. Прикорм при штучному вигодовуванні. Добова потреба дитини в харчових інгредієнтах. Змішане вигодовування.
5. Морфологічні і функціональні особливості шкіри та її похідних у дітей. Особливості будови підшкірної клітковини. Загальна семіотика основних її змін. Семіотика захворювань шкіри і уражень підшкірної клітковини. Анатомо-фізіологічні особливості та методика обстеження кістково-м'язової системи у дітей. Семіотика уражень і захворювань кістково-м'язової системи
6. Анатомо-фізіологічні особливості системи дихання у дітей. Особливості ембріогенезу органів дихання і аномалії їх розвитку. Семіотика уражень і основних захворювань органів дихання у дітей. Синдроми дихальних розладів і дихальної недостатності, основні клінічні прояви

7. Ембріогенез серцево-судинної системи і вроджені аномалії серця та судин. Особливості кровообігу у внутрішньоутробному періоді. Анатомо-фізіологічні особливості серця і судин у дитячому віці. Клінічні ознаки ураження ССС у дітей. Семіотика природжених і набутих захворювань серця і судин у дітей
8. Вікові анатомо-фізіологічні особливості системи травлення у дітей. Методика обстеження органів ШКТ у дітей. Семіотика уражень органів травлення та основних захворювань (гастрит, виразкова хвороба, холецистит та ін.) у дітей. Синдром «гострого живота».
9. Анатомо-фізіологічні особливості органів сечової системи у дитячому віці. Семіотика мікроскопічних змін сечового осаду (протеїн-, еритроцит-, лейкоцит-, циліндрурія та ін.). Семіотика найбільш поширених захворювань сечової системи у дітей (пієлонефрит, гломерулонефрит, цистит та ін.). Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності
10. Анатомо-фізіологічні особливості ендокринної системи у дітей. Семіотика синдромів гіпер- і гіпофункції окремих ендокринних залоз та захворювань ендокринної системи у дітей. Закономірності вікових змін енергетичного обміну у дітей. Особливості нейроендокринної регуляції обмінних процесів у дітей. Загальні уявлення про хвороби обміну речовин. Особливості білкового, вуглеводного та ліпідного обмінів у дитячому віці, семіотика їх порушень. Порушення водно-мінерального обміну та клінічні прояви. Тепловий баланс дитячого організму. Особливості термогенезу і терморегуляції у дитячому віці. Особливості надання невідкладної допомоги дітям на догоспітальну етапі.

Перелік тем практичних занять (60 год.):

1. Періоди дитячого віку. Періоди дитячого віку, їх характеристика. Особливості і методика збирання анамнезу у дітей. Методи клінічного об'єктивного обстеження здорових і хворих дітей. Загальний огляд здорових і хворих дітей. Критерії оцінки загального стану хворих дітей. Профілактика шкідливих звичок у дітей пре- і пубертатного віку.
2. Особливості періоду новонародженості. Новонароджена дитина. Фізіологічні і перехідні стани в періоді новонародженості. Поняття про зрілість новонародженого. Ознаки недоношеності. Первинний туалет новонародженого. Особливості методики обстеження новонародженого. Проведення вакцинації проти туберкульозу та гепатиту В. Санітарно-гігієнічний режим відділень новонароджених.
3. Фізичний розвиток дітей та антропометрія. Оцінка фізичного розвитку дітей. Поняття про фізичний розвиток, значення його оцінки. Поняття про акселерацію розвитку дітей, основні гіпотези і механізми акселерації. Методи антропометрії. Методи оцінки фізичного розвитку дітей. Семіотика порушень фізичного розвитку дітей. Фізичне виховання.
4. Нервово-психічний розвиток дітей. Оцінка психомоторного розвитку дітей. Особливості нервової системи у дітей. Поняття про нервово-психічний розвиток дітей, його особливості в різні періоди дитячого віку. Режим дня для дітей різного віку. Типи вищої нервової діяльності і фазові стани у дітей та їх значення для виховання. Особливості оцінки нервово-психічного розвитку новонародженого. Семіотика порушень нервово-психічного розвитку дітей. Елементи нервово-психічного виховання дітей раннього віку (розвиток емоцій, естетичне, моральне та ін.). Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи, методика дослідження, семіотика уражень.
5. Грудне вигодовування немовлят. Сучасні аспекти в грудного вигодовування немовлят. Принципи підтримки грудного вигодовування. Значення годування груддю для здоров'я дитини і

матері. Грудне молоко: склад та біологічні властивості. Функції лактації та її порушення. Труднощі при годування груддю. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму годування. Правила і техніка вигодування материнським молоком. Підгодовування (прикорм) і корекція харчування. Потреба дитини в харчових інгредієнтах. Штучне вигодовування немовлят. Класифікація та характеристика молочних сумішей. Техніка і правила штучного вигодовування. Добова потреба дитини і білках, жирах, вуглеводах та калоріях при штучному вигодовуванні.

6. Прикорм при штучному вигодовуванні. Добова потреба дитини в харчових інгредієнтах. Поняття про змішане вигодовування. Техніка і правила догодовування. Молочні суміші, які застосовуються для догодовування. Схема змішаного догодовування. Підсумкове заняття.
7. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження, семіотика захворювань шкіри, підшкірної основи у дітей.
8. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження, семіотика захворювань кістково-м'язової системи у дітей.
9. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження органів дихання у дітей. Перкусія легень у дітей. Семіотика уражень (кашель, задишка та ін.) і основних захворювань органів дихання у дітей.
10. Аускультация легень у дітей. Семіотика захворювань органів дихання. Синдроми дихальних розладів і дихальної недостатності, основні клінічні прояви. Особливості надання невідкладної допомоги при захворюваннях органів дихання
11. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження серцево-судинної системи у дітей. Перкусія серця у дітей. Основні ознаки ураження серцево-судинної системи у дітей (ціаноз, брадикардія, тахікардія та ін.). Аускультация серця у дітей. Семіотика природжених і набутих захворювань серця та судин у дітей. Невідкладна допомога при гострій серцевій недостатності, колапсі.
12. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження травної системи у дітей. Семіотика уражень органів травлення у дітей. Абдомінальний синдром.
13. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження органів системи виділення у дітей. Семіотика мікроскопічних змін сечового осаду (протеїн-, еритроцит-, лейкоцит- і циліндрурія та ін.). Синдроми ураження органів виділення у дітей. Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності. Невідкладна допомога при захворюваннях системи виділення у дітей.
14. Особливості системи крові у дітей різних вікових груп. Методи клініко-лабораторного обстеження дітей з ураженням системи крові. Лабораторні методи дослідження функціонального стану органів та систем дитячого організму. Клініко-гематологічна семіотика основних синдромів (анемічний, гемолітичний, геморагічний, тощо) та захворювань системи крові у дітей. Невідкладна допомога при кровотечах у дітей.
15. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження, семіотика захворювань імунної системи у дітей. Методи діагностики імунodefіцитів у дітей. Диференційований залік.

Перелік тем самостійної роботи студента (40 год.)

1. Опрацювання практичних навичок, наведених у плані практичної підготовки, теоретична підготовка
2. Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:...
  - предмет і місце педіатрії, основні етапи розвитку, організація лікувально-профілактичної допомоги дітям в Україні.
  - принципи харчування дітей старших одного року.
3. Підготовка до підсумкового заняття

4.Опрацювання практичних навичок, наведених у плані практичної підготовки, теоретична підготовка

5.Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:

- обмін речовин (енергетичний, білковий, вуглеводний та ліпідний) у дітей. водно-електролітний та кислотно-лужний обмін у дітей. вітаміни, їх значення для розвитку дитини.

- особливості ендокринної системи у дітей

- написання історії хвороби

- невідкладна допомога дітям на до госпітального етапі

6.Підготовка до диференційованого заліку

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекція, виконання вправ та практичних робіт, розв'язання ситуаційних завдань та кейсів, метод стандартизованого пацієнта

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (https://knmu.edu.ua/doc_block_type/instrukczyi-navchalnogo-proczesu/). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються протягом 24 год. Оцінки виставляються в електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

У кінці семестру середня оцінка за семестр (поточна навчальна діяльність - ПНД) конвертується у багатобальну оцінку (70–120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД за обидва семестри становить **загальну навчальну діяльність (ЗНД)**.

Індивідуальні завдання (ІЗ) Індивідуальні завдання здобувача (далі – ІЗС) не є обов'язковим елементом, але при бажанні здобувача освіти може бути виконане і оцінюються в балах ECTS (не більше 10), які додаються до суми балів, набраних за поточну навчальну діяльність. На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат) з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (не більше 10).

Підсумковий контроль. Умовою допуску до диф. заліку є набрання 70 балів ЗНД. Диференційований залік (ДЗ) оцінюється від 50 до 80 балів

Оцінка з дисципліни (ОД). $ОД = ЗНД + ІЗ + \text{диф.залік}$.

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізненні на лекцію або практичне заняття більше ніж на 5 хвилин здобувач(ка) освіти може бути не допущений(на) до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbnmnncbnpcjpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Капітан Т.В. Пропедевтика дитячих хвороб з доглядом за дітьми: підруч. – 5-е вид., переробл. і допов. — К.: Центр ДЗК, 2021. – 832 с.
2. Пропедевтика педіатрії в синдромах : підруч. / О.Р. Боярчук, М. І. Кінаш, О. М. Шульгай та ін. – Тернопіль : ТНМУ : Укрмедкнига, 2022. – 759 с. : іл., табл.
3. Основи педіатрії за Нельсоном: у 2 томах. / Карен Дж. Маркданти, Роберт М. Клігман; переклад 8-го англ. Видання, 2019. – Т1 -378 с., Т2 – 426 с.
4. Пропедевтична педіатрія : підруч. для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації / В. Г. Майданник [та ін.]. -2-ге вид., випр. та допов.-Вінниця : Нова кн., 2018. - 871 с.: табл., іл.
5. Пропедевтика педіатрії : збірник тестових завдань для самостійної роботи студентів III курсу медичних факультетів спеціальностей 222 «Медицина», 228 «Педіатрія» та студентів, які попередньо здобули освітньо-кваліфікаційний рівень «Молодший спеціаліст» / уклад. М. В. Пачера, Я. С. Скрипникова. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2020. – 102 с.
6. Nelson Essentials of Pediatrics / ed.: K. J. Marcante [et al.] . - 8th ed. - Philadelphia : Elsevier . 2019 - 818 p.
7. Lissauer, T. Illustrated Textbook of Paediatrics . - 5th ed., international. - [S. l.] : Elsevier .2018 - 583 p.
8. Pediatric Physical Examination / O V. Katilov [et al.]. - Vinnytsia: Nova Knyha. – 2018. - 504 p.

Зав. кафедри пропедевтики педіатрії, професор

Тетяна ФРОЛОВА